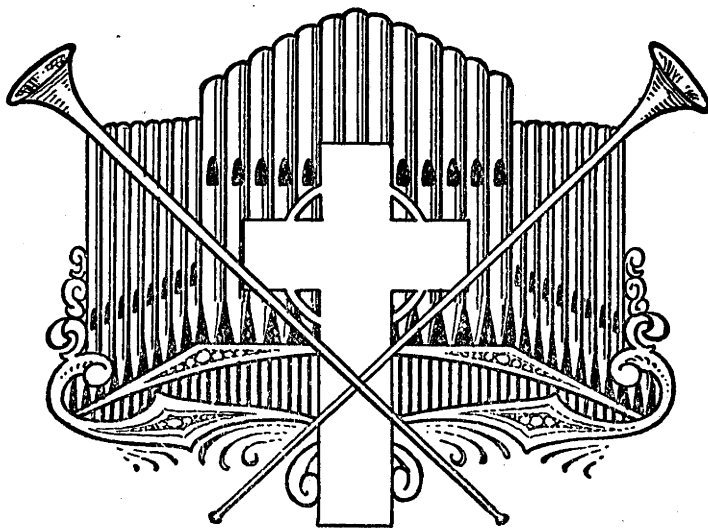

Bilaga medföljer detta nummer.

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER
OCH
SVERIGES ALLMÄNNA ORGANIST- o. KANTORSFÖRENING

UNDER MEDVERKAN AV INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, KYRKO-
HERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM OCH MUSIKDIREKTÖREN
SVANTE SJÖBERG, KARLSKRONA

UTGIVEN AV DOMKYRKOVICEPASTOR ARTHUR ADELL, LUND

15 Dec.

ÅTTONDE ÅRGÅNGEN N:o 12

1933

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

A. Adell: Biskop G. Aulén	33
—» Nordiskt kyrkomusikermöte	65
—» Psalmvalet	113
—» Evangeliebokens kollektböner	126
—» Julkalendrar	8
O. Agrell: Kyrkosångshögtiden i Uppsala	161
—» Från en tysk kyrkomusikalisk läroanstalt	179
F. M. Allard: Nya organistexamen	60
—» A. Fasmer Dahl	148
Alla helgons dag (Hymner)	145
H. Andersson: Mässa och mässkrud	151
B. Anrep-Nordin: Nya organistexamen	2
G. Aulén: Nya organistexamen	21
—» Ur herdabrevet	81
E. Bangert: Orgelns användning i gudstjänsten	97
Bestämmelser vid orgelbygge	91
Bön på Sexagesima	17
B. Cnattingius: Kyrklig konst 1932	55
—» Dopfontens plats	125
Dies est lætitia	184
E. Erlandsson: Psalm vid biskopsinviqning	108
A. E. Fahlin: Kyrkomusikernas ställning	185
K. Gustafsson: Kyrkomusikaliska elementa	177
J. Heddar: Tredje Schützfesten	25
—» Postludier för passionstiden	29
—» Postludier för advents- och jultiden omslaget till nov. nr.	
—» Lägre organistexamen	170
A. O. T. Hellerström: Den svenska tidegården	146
Kyrkomusikermötet i Stockholm	43, 58, 65
Kyrkosångsmötet i Uppsala	90, 134, 161
L. Lindhagen: Ad Invocandum Spiritum Sanctum	73
—» Christe qui lux	23
—» In tempore Pasche	33
E. Lundberg: Landsbygdens kyrkogårdar	38
C. A. Moberg: Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	106
—» Missalets inledningsantifonier	129
G. Morin: J. Chr. Fr. Haeffner	17, 35
—» Haeffners musikaliska skapande	68
—» 1700-talets svenska koralboksarbete	115
Nordiska kyrkomusikermötet i Stockholm	43, 58, 65
Nya organistexamen	2, 21, 42, 60, 142, 170
D. Olson: Nya organistexamen	42
K. Peters: Kyrkomusikens historia	49
—» Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	104
C. Rogberg: Nya organistexamen	6
C. Rosenqvist: J. L. Krebs	149
A. Runbäck: Orgelrestauration	164
G. Schedin: Gammal engelsk orgelmusik	7
—» Gottfrid Silbermann	40
—» Orgeln i All Hallows church	133
Sv. Sjöberg: Nya organistexamen	22
J. Sundberg: Orgelns användning i gudstjänsten	85
P. Söderlind: XIII intern. konsthistorikerkongressen	173
I. D. Wallerius: Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	100
H. Weman: Nya organistexamen	4
—» Orgelns användning i gudstjänsten	82
Zacheus arboris (med övers. och musik)	1
W. Ahlén: Nya koralförslag	24
—» Svensk orgelkonst 1932	52
—» Nya orgelnoter	87
IN MEMORIAM.	
I. D. Walerius	61
A. Fasmer Dahl	148

RECENSERADE ARBETEN.

I. LITTERATUR.

A. Adell: Högmäsoordningen	30
Allmogemålningar fr. Dalarne	159
A. Adell o. K. Peters: Evangelisk Tidegärd	146
F. M. Allard: Våra psalmmelodier ..	00
G. Aulén: Herdabrev	112
J. Baum: Malerei und Plastik d. Mittelalters	150
Bibelske Psalmer	190
L. Clarke: Liturgy and worship	94
Danmarks kirker	110
O. Doering: Christl. Symbole	140
L. Eisenhofer: Handbuch der katol. Liturgik II.	157
C. Elis: Orgelwörterbuch	109
S. F. Fredlund: Andra årgångens högmässotexter	79
A. Fridner: För stilla stunder	79
B. Gatterdam: Schule d. Choralbegleitung	45
K. Gersberger: Handbuch der Musik..	109
C. Gröber: Kirche und Künstler	14
Göttliche Liturgie d. hl. Chrysostomus	30
J. W. Hamner: Visby domkyrkas gravstenar	175
Handbuch d. deutschen evang. Kirchenmusik	78
J. Jacobsson: Hallands kyrkor	31
G. Jensen: Inför den heliga tjänsten..	48
D. Johner: Erklärung d. Kyriale ..	138
— Die Sonn- und Festtagslieder ..	138
Julkalendrar	8
Kempf: Handbuch der Liturgik	137
R. Koch: Christliche Symbole	111
R. Lindstam: Kyrkor som forsvunnit..	31
S. Lizell: Musikens första grunder	78
L. Lund: Guds spelman	142
Lundblad-Peters: Psalmvalslista	113
M. Luther: Theologie d. Kreuges	191
H. Lützeler: Christl. Kunst d. Abendlandes	46
Malmberg-Rosendal: Aftonsangspostilla	111
C.-A. Moberg: Kyrkomusikens historia	49
R. Mörner: Björkvik	191
T. Norlind: Handbok i sv. musikens historia	74
Ordo Romanus I	108
G. Pauli: Monumentalmaleriet i Sverige	175
G. Paulsson: Tanke och form i konsten	141
K. Peters: Psalmvalslista	113
A. G. Pettersson: Kristinehamns krönika	191
H. Preuss: Das Bild Christi	47
A. L. Romdal: Linköpings domkyrka..	14
J. Roosval: Fornkristen konst	175
G. Rosendal: Ratte lärare	47
— Bilder och tankar	191
E. E. Ryden: The Story of our Hymns	10
E. Rönning: Dansk Salmesang	158
G. Schwalke: Volk lernt greg. Choral..	45
Småskrifter om kristendom	79
Volks-Schott	190
Br. Weigl: Handbuch der Orgellitteratur	12
J. Welle: Fader vår	112

II. MUSIKALIER.

Th. Aagard: 26 Praeludier	13
Album fur Frauenchor	44
C. Beck: Sonatina	139
— Två praeludier	139
D. Buxtehude: Jubilate Domino	13
N. Bruhns: 3 Praeludien	64
H. Distler: Christ der du bist der helle Tag	44
J. L. Emborg: Passionsmusik	44
— Sonate for Violin og Orgel	110
W. Fortner: Toccata und Fuge	139
— Konsert f. Orgel och strakorkester	140
Hemmets koralbok	95
Hymnal and Order of Service	11
Fr. Hofer: 4 Praeludien	138
M. Holmström-Ingers: Svenska sånger	138
Kyriale fur das Volk	95
L. Kastel: 24 Pre- og Postludier	31
Körsången V.	110
J. Morén: 12 nya motetter	41
— 15 hymner och motetter	43
— Koral med variationer	110
— Jul	190
Neue Schulkantaten	78
D. Olson och A. G. Joelsson: Koralforspel	13
Orgelbuch I, II	138
Orgelmeister d. 17. u. 18. Jahrh.	31
J. Pachelbel: Cicconna	64
Pro Musica	138
C. Rogberg: Pingsthymn	77
P. Steenberg: Fire kirkekor	77
Svensk klassisk musik	14
I. Widén: Koralfantasi	174
W. Ahlén: Allegro festivo	31
— Paskhymn	44

MEDELANDEN.

Alternativa melodier	189
Avskrift av musikverk	192
Koralvecka i Båstad	92, 159
Lägre Organistexamen sommaren 1932	142
Musikkonservatoriet	16, 64, 96, 142
Kyrkosångens Vänners centralkommitté	27, 62
Kyrkosångens Vänners stiftskretsar ..	16, 32, 62, 96, 159
Organistforeningens Centralstyrelse ..	27
Kyrkosangsforbundets Centralrad ..	28
I Stiftan	143
Kyrkomusikermotet i Stockholm ..	43, 58
Kyrkosangsmotet i Uppsala	48, 90, 96, 134, 161
Val ..	16, 32, 48, 80, 96, 112, 142, 176, 191
Från Danmark	144
Från England	144
Från Finland	64, 191
Från Tyskland	48, 64, 96, 112
Nya orglar ..	16, 176 (samt å omslaget till mars-, maj-, aug- och sept-numren)
MUSIKBILAGA:	
Förslag till nya koraler: april.	
KYRKOKALENDER	
återfanns i omslaget till följande nummer:	
januari, mars, maj, augusti, september och november.	

**Tidskrift för Kyrkomusik och
Svenskt Gudstjänstliv**

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 658.

Expeditionens adress: *Svenska Kyrkans
Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm 7.*
Tel. 23 24 05.

Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—aug.
utkommer ett nummer den 1 aug.

Prenumerationspris: Å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4:50 pr år.

Annonpris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
reppning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bl. a.: Kantor
K. G. Gustafsson, Gökhem: Kyrkomusikaliska
elementa. — Kand. *O. Agrell*: Från en tysk
kyrkomusikalisk läroanstalt. — *Dies est*
lætitiæ. — Musikdirektör *A. E. Fahlin*, Kop-
parberg: Kyrkomusikernas ställning. — Al-
ternativa Melodier. — Recensioner. — Med-
delanden. — Anmälan.

En god julgåva!

**HEMMETS
KORALBOK**

Klotband 4: 50

Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag.

nordtryk
NORDISK NODESTIK- OG TRYKKERI
SAMT LITOGRAFISK ETABLISSEMENT
GRUNDLÆGT 1894
ST. KONGENS GADE 63.
KØBENHAVN

TELEFONER:
3304
13057

Telegr. Adr. Nodestikog, Köpenhamn

Anbefalles i Herrar Förläggares och
Kompositörers välvilliga åtanke vid
behov av nottryck i förstklassigt
utförande till billigaste pris ●

*Mångårig leverantör till
Sveriges största förlag*

Skicka oss Edert manuskript och
vi sända Eder omgående offert

Kyrkomusikaliska elementa.

Inför allt kyrkomusikaliskt reformations- och restaurationsarbete i vår tid kan man ha anledning att ställa frågan: Lägges det en säker grund för en allt folket, enkannerligen kyrkofolket, genomsyrande kyrkomusikalisk och liturgisk kultur? Eller återstår det trots allt ändå att börja om igen från början?

Innersta drivkraften bakom alla kurser, dagar och kyrkosångshög-tider är väl lusten och trängtan att propagera och vinna anhängare för vissa stilideal: det är en väckelse som åstundas. Kommer kyrkofolket i gemen att beröras därav? Låt oss med glädje konstatera, att mycket av vad som presterats har varit fullödigt. Men de impulser, som vid sådana tillfällen ges, träffa naturligen endast en försvinnande ringa del av dem, som behöva påverkas för att i sin tur påverka utvecklingen i stort. Och vidare är det just de, som aldrig bege sig hemifrån, som bäst behöve komma ut och känna de nya vindarna blåsa.

Så länge icke varje kyrkomusiker och varje präst i landet vet, vad vi vilja, och kan taga ställning därtill, så länge skall man icke tro, att grunden för en gudstjänstlig och kyrkomusikalisk renässans är lagd.

Så länge våra organistutbildande myndigheter icke klart fattat och undfått förmåga att lika klart formulera skillnaden mellan profant och kyrkligt musicerande, så länge är det grundläggande arbetet ett sisyfusarbete.

Så länge präster och organister vid sång och spel endast avslöja sin »allmänna» musikalicitet och icke röja utbildning till kyrkotjänare, så länge förblir folket oberört av den kyrkliga musikkulturen.

Sorgligt att säga är det okultur och icke kultur det mesta, som i toner möter vårt kyrkofolk. Vad är att göra? Hur skall man kunna påverka de ansvariga?

Skara stifts organistförening har på sistone, tillsammans med Kyrkosångens Vänner inom stiftet, anordnat kyrkosångsdagar på åtskilliga platser inom stiftet, och styrelsen har sökt inom de olika kontraktet få till stånd organistföreningar, vid vilkas möten, i regel talrikt besökta, aktuella frågor behandlats. På liknande sätt tillgår det kanske, eller kunde det tillgå, också på andra håll.

Vilka frågor äro då de verkligt aktuella? Var behöver man först sätta in?

Enligt min allt fastare övertygelse är det just de elementära sakerna som behöver utredas och övas. Många torde kanske förargas av ett sådant påstående, men de initierade torde ge mig rätt. Man håller ju koralaftnar, fristående och vid möten, för att lära församlingen sjunga koraler. Och man övar då relativt okända och svåra melodier.

Nu ville jag påstå följande: Öva just vid organistmöten koralsång. Men tag inte ens då att börja med besynnerliga melodier! Nej, öva de

mest kända melodierna! Dem, som alla »kan». Varför? För rytmens skull.

Känslan för rytmen har lämnats outvecklad eller fördärvats hos eleverna under den förgångna epokens utbildning av kyrkomusiker. Därför är det, som troligen icke fem, sex organister av hundra kan prestera, vad den enklaste bondspelmann kan: ett rytmiskt korrekt musicerande. Låt mig hänvisa till koralbokens notering av t. ex. melodierna till nr:ris 72, 86,140 o. dyl. Där förekommer, som bekant, ett par toner med dubbelt så långt tidsvärde som de övriga. Tillåt mig fråga, om icke det sedvanliga slentrianmässiga utförandet av dessa moment påminner om små musikelevers sätt att spela »lätta ställen»: man »ökar»?! Så litet behövs det, för att den sjungande menigheten skall tappa balansen och känna sig osäker.

Jag tager mig dristigheten att tillägga: så litet behövs det, för att en organist, trots eventuell teknik och övrig utbildning, skall vara oduglig som ledare av menighetssång.

Enligt de principer (om man nu skall göra sig det besväret att här tala om principer!) efter vilka organister utbildats, har det troligen kommit att anses »fint» att förvränga en komposition i rytmiskt avseende, att spela ryckigt och vårdslöst. Det skall kantänka betyda självständig uppfattning och vara bevis på temperament. Vad det egentligen bevisar är, att vederbörande i subjektivitet och förkonstling kommit bort från det elementära i musiken: rytmen. Man utför en koral, som om den bestode av tio till femton småbitar, som vardera avslutas med rit., fermat + paus. Hur skall därav kunna bli samfällad menighetssång? Icke två själar i kristenheten äro spontant överens om, huru länge ett fermat skall hållas ut. Vi ha förresten, Årade Kolleger, lön för att spela som det står i gällande koralbok, och där finns icke några fermat utom över sista noten i koralerna.

Allt brytande av rytmen vid menighetens sång är otillbörlig subjektivitet, som stör. Känner församlingen däremot, att organisten är att lita på i rytmiskt avseende, då kommer av sig själv den koralsång, som vi alla säga oss vänta på. Besinnom Bülows ord: I begynnelsen var rytmen! (För att, när organister sammanträffa, förhindra förödande och tidsödande strider om, vad som menas med orubblig rytm, vore det lämpligt att igångsätta en metronom, varefter samtliga sökte sjunga en koral.)

Det korrekta spelet kommer icke endast genom anknytning till det enklaste, rytmen, utan hör vidare samman med ett begrepp, som ej mycket utretts vid organistutbildning i Sverige, och som icke hör samman med fingerfärdighet; endast genom *studium*, allmänt kulturellt, musik-historiskt och liturgiskt, kommer man det svärdefinierbara på spåren, som benämnes *stil*.

Det är lättare att säga, vad som icke är stilenligt, än vad som är det. Det är brist på stil över framförandet, när en komposition, vokal eller instrumental, ett liturgiskt recitativ eller klassisk orgelsak, icke framföres i sin renhet, utan att exekutören klibbar fast därvid sina nycker och infall, sin oro.

Må den nya tidens kyrkomusiker, som ju icke hämmas av någon

romantisk-sentimental dimbildning, och alltså ej behöva spela rollen av musikvidunder, sätta sin ära i att vara kyrkotjänare och såsom sådana söka föra menighetssången upp till ett liturgiskt acceptabelt »levande och verksamt» moment. Och detta blir koralen (i det skick den föreligger i gällande korälbok) endast genom ett strängt taktmässigt utförande.

Karl G. Gustafsson.

Intryck och erfarenheter från en tysk kyrkomusikalisk läroanstalt.

Undertecknad, som varit i tillfälle att under någon tid följa undervisningen vid Kirchenmusikschule i Regensburg, vill här försöka meddela något av sina erfarenheter och intryck därifrån.

Kirchenmusikschule i Regensburg har sedan gammalt rykte om sig att vara en av Tysklands förnämligaste utbildningsanstalter för katolska kyrkomusiker. Och de senaste årens förändringar ha snarare bidragit till att öka skolans anseende än tvärtom, om man fränser den förlust, som drabbade skolan genom dr. Griesbachers bortgång. Sedan några år tillbaka står Kirchenmusikschule under ledning av den nitiske och — trots sina 72 år — ungdomligt entusiastiske professor dr. Carl Thiel, som efter en lång arbetsdag i Berlin vid uppnådd pensionsålder hade krafter över att efter dr. Weinmann åtaga sig den krävande posten som direktor för skolan.

Professor Thiel har fått huvudparten av undervisningen — den teoretiska — på sin lott, i all synnerhet som han efter dr. Griesbachers död även har att handleda skolans elever i kontrapunkt. — En synnerligen förnämlig lärarkraft har skolan i domkyrkoorganisten i Regensburg, professor Josef Renner jun., känd inom hela den katolska världen såsom en av samtidens främste kompositörer på kyrkomusikens område, både vad orgelverk och körsaker beträffar. (Inom parentes kan här nämnas hans Requiemmässa och Te Deum för blandad kör och orgel eller orkester.) De ämnen, i vilka han meddelar undervisning i skolan, är orgel, piano och harmonilära. — Den tredje och sista i professorernas led är Theobald Schrems, domkyrkokapellmästare och dirigent för den världsberömda domkyrkokören, vilkens traditioner han på ett berömvärt sätt uppehåller. Han har gjort sig bekant även i protestantiska kretsar genom den ej särdeles märkvärdiga avhandlingen »Die Geschichte des gregorianischen Gesanges in den protestantischen Ländern». — Av skolans yngre lärare må här särskilt nämnas domkyrkoorganisten i Passau, Otto Dunkelberg, en orgelvirtuos av rang och en av världens främste orgelkännare. (Han har förmånen att få utföra sin organistgärning vid en med alla moderna hjälpmedel utrustad 208-stämmig, 5-manualig orgel, ett teknikens mästerverk.)

Den normala utbildningstiden vid skolan av organister och körledare är två år, en tid som ur många synpunkter måste anses alldeles för knappt tilltagen. (Dessutom finnes en Vorkursus, som förbereder till inträde i den lägre kursen.) Det fordras sannerligen en god portion energi och en icke ringa musikalisk begåvning för att på så kort tid kunna inhämta de kunskaper, som fordras för examens avläggande. Det är väl också troligt, att i en framtid lärotiden kommer att utökas med ett par terminer. Vid andra dylika skolor, exempelvis Kirchenmusikalisches Abteilug vid Musikkonservatoriet i Köln, är ju kursen treårig.

I de flesta ämnen undervisas de olika årsklasserna separat. Endast ett par fack, gregoriansk koral och körsång, äro gemensamma för alla.

Vad den teoretiska delen av undervisningen beträffar, så studeras naturligtvis allmän musiklära och modern harmonilära synnerligen grundligt. Men huvudvikten lägges avgjort vid en mycket ingående kännedom om kyrkotonarterna och deras harmoniska behandling. Särskilt avseende fästes vid kadensspelning i kyrkotonarter, en sak som är synnerligen viktig, då man ej minst därigenom vänjer örat vid att skilja de olika kyrkotonarterna åt och det för varje tonart karaktäristiska så att säga etsar sig in i ens undermedvetna. Transpositionsövningar i kyrkotonarterna höra också till det grundläggande studiet.

Som sig bör vid en katolsk kyrkomusikskola ägnas en stor del av tiden till teoretiskt och praktiskt studium av den gregorianska koralen. Undervisningen i detta ämne handhaves av professor Thiel, en man som säkerligen förstår sin sak, ehuru han ingalunda kan jämföras med sådana män som professor Peter Wagner eller Pater Dominikus Johnner. Till grund för det teoretiska studiet ligger den senaste upplagan av Pater Johnners »Neue Schule des gregorianischen Gesanges». (»Kleine Chorschule» av samme författare anses väl kortfattad.) Det synes som om den teoretiska delen av undervisningen något försummas till förmån för den praktiska sidan av saken. Visserligen kan aldrig den gregorianska sången övas för mycket, men det första villkoret för ett värdigt utförande av den gregorianska koralen är dock en grundlig teoretisk kännedom om densamma.

De koralböcker, som användas, äro Solesmesmunkarnas rytmiserade upplagor av Graduale och Vesperale Romanum eller Liber Usualis (med koralnoter!) på Desclées förlag. (Pustets koralböcker ha ej rytmiska tecken och äro dessutom dyrare.) Vid sångövningarna äro eleverna uppdelade i grupper: en eller flera försångare och kör eller, om så erfordras, två körer. Allting sjunges självfallet från bladet och oftast utan ackompanjemang. Eleverna bibringas en mycket stor säkerhet i notläsning och en grundlig neumkännedom, d. v. s. kunskap om neumernas namn och riktiga utförande. Rytmerna vållar ju alltid svårigheter. Man kan säga, att professor Thiel även i detta fall följer Pater Johnnes principer. Stor vikt lägges vid läsning av koralnoter i olika transpositioner. För den som ej har någon större vana i att sjunga efter dylika noter, kan det helt visst ofta vara fördelaktigt att tänka sig dem i transposition med moderna klaver och förtecken.

Den form av den gregorianska sången, som har största aktualiteten

för oss protestanter — att här tala om gregoriansk koral i samband med vår mässmusik låter sig knappast göra med tanke på det minst sagt förvanskade tillstånd, i vilket de gamla vackra gregorianska melodierna befinna sig (tänk t. ex. på första alternativet av fjärde seriens Kyrie!) — är kanske psalmodien. Att psalmrecitering ingalunda hör till det lättaste, är förvisso en känd sak. Men här i Sverige sjunga vi ju i allmänhet psalmerna efter noter. Icke så i katolska kretsar. Av en katolsk kyrkomusiker fordras, att han skall behärska psalmtonerna med deras olika former för finalis etc. Det är naturligtvis en stor förtjänst, om man kan frigöra sig helt från noterna. Föredraget blir säkerligen därigenom mera lättflytande, och man har mer tanke för innehållet. Psalmrecitationen har således större förutsättningar att bli, vad den är ämnad till, bön, och ej musikalisk prestation. — Regensburgerskolans psalmrecitation skiljer sig ej nämnvärt från benediktinernas i Beuron. Tempot är mycket raskt ehuru ej forcerat. Vid mediatio göres en tämligen lång cesur, vilket har visat sig psykologisk riktigt, då därigenom kören hinner samla sig och intoneringen av andra halvversen blir mera samtidig, än ofta eljest är fallet. En otränad kör har ofta benägenhet att göra ett ganska avsevärt ritardando vid finalis. Härför varnas på det bestämdaste. Det verkar i längden tröttsamt och samtidigheten kan rubbas. Och så en sak beträffande själva intoneringen. Sjunger man utan ackompanjemang, är det en ganska ömtålig sak att få hela kören att uppfatta tonen. Har man instrument till sitt förfogande, kan man ju alltid ta detta till hjälp, men det verkar enligt undertecknads uppfattning störande, i all synnerhet om instrumentet skulle råka vara en orgel utan svaga stämmor. Och att försångaren eller körledaren med röstens tillhjälp skulle göra begynnelsetonen förnimbar för samtliga sångare, är en föga tilltalande tanke och ofta praktiskt outförbart, om man tänker på de merendels svåra akustiska förhållandena och körens eller körernas placering. Varför ej göra som i katolska kyrkan? En eller ett par försångare sjunger de första orden i antifonerna eller psalmerna, varpå kören faller in. Att försångaren skall kunna ta, tonen från stämgaffel, torde knappast vara en orimlig begäran.

En fråga som diskuterats i det oändliga och som väl ännu ej fått sin slutgiltiga lösning, är den om den gregorianska koralens ackompanjemang, nämligen om dess vara eller icke vara. Utan tvekan torde man kunna säga, att den gregorianska sången bäst kommer till sin rätt utan ackompanjemang, men i så fall bli fordringarna på sångarna dubbelt så stora. Alla katolska kyrkomusiker, med vilka undertecknad kommit i kontakt i Tyskland, tyckas vara eniga om värdet av ackompanjemang men ett stilenligt, diatoniskt och väl uttänkt sådant. Man behöver ej hysa farhågor, att Kirchenmusikschule i Regensburg skall examinera kyrkomusiker, som ej någorlunda behärska konsten att harmonisera och beledsaga Gradualets och Vesperalets melodier. De första grunderna meddelas, som förut nämnts, vid det teoretiska studiet under professor Thiels ledning. Mera praktisk färdighet bibringas eleverna i samband med orgelundervisningen (Josef Renner, Otto Dunkelberg). Här gäller det improvisation av Begleitung efter koralnoter i originalläge eller transposi-

tion men också skriftligt avfattade övningsuppgifter. Såsom lärobok användes »Die diatonisch-rhythmische Harmonisation der gregorianischen Chormelodien» av P. Gregor Molitor, Leipzig, Breitkopf und Härtel. (Andra mindre verk behandlande samma ämne äro P. Bonifatius Gatterdam: »Kleine Schule der Choralbegleitung» och Mathias: »Die Choralbegleitung», båda på Pustets förlag, Regensburg.) Beträffande diatonien är Molitor synnerligen sträng. Han tillåter ej gärna frygisk kadens med slutackord i dur. Att här nämna om det barocka i doriska melodiers harmonisering enligt modern praxis, med mollkadens, synes ganska överflödigt. Men man behöver endast tänka på den något styvmoderliga behandling, för vilken dylika melodier i vår koralbok blivit uttagna, för att känna sig manad härtill.

Ett ingående studium av Choralbegleitung är av största betydelse för förståelsen av de gregorianska melodiernas uppbyggnad. De rytmiska problemen, med vilka man obetingat tvingas att noggrant sysselsätta sig, lösa sig då ofta nästan av sig själva.

När så stor del av utbildningstiden ägnas koralstudiet, kunde man ha anledning misstänka, att den polyfona körsången försumrades. Men så är ingalunda fallet. Professor Schrems är den verkligt nitiske och intresserade körledaren, som förstär att väcka sina elevs intresse för förnämlig sångkonst. Hans föreläsningar i metodik och dirigering höra till det värdefullaste av undervisningen. Blandad körsång sjunges tillsammans med ett antal småpojkar i 10—12-årsåldern, tillhörande domkyrkokören eller dess förskola. Men ej endast blandad körsång utan även manskvartett odlas. Framför allt sjungas polyfona mässor, naturligtvis främst av de gamla klassikerna, Palestrina, Orlando di Lasso etc., men även modernare saker komma till uppförande, såsom K. Kochs, Lemachers och Renners verk. I någon mån omhuldas också profan sång, kanske mest Wagner. Eleverna få till uppgift att med kören instudera i allmänhet något större verk, varvid läraren spelar den stränge kritikerns roll. En omständighet, som i hög grad bidrager till att egga intresset för sången och som gör, att repetitionerna ej endast bli tomma övningar utan även komma att få högre syften, är den, att eleverna regelbundet medverka vid två högmässor i veckan i en av stadens kyrkor. Därvid sjunges omväxlande koral och polyfona mässor. Dirigent och organist utses för varje gång bland de mera försigkomna eleverna.

Körsången för lätt tanken till ett närstående ämne, stämbildning och sångteknik. Man borde kunna förutsätta, att denna för en kyrkomusiker synnerligen viktiga sak ej försumrades vid en kyrkomusikalisk skola. Med ledsnad måste man emellertid konstatera, att detta ämne ej på långa vägar intar så stor plats på schemat, som man kunna önska. Ingen fast anställd sånglärare finnes, utan skolan besöks tidvis av sångpedagoger, som ha till uppgift att på mycket kort tid träna upp de ofta ganska miserabla stämmorna. Om själva undervisningens art är det kanske ej så lämpligt att yttra sig. Sångmetoderna äro många, och att giva företräde åt någon viss, är en vanskligh sak.

Av en kyrkomusiker av i dag fordras ej endast, att han skall kunna traktera olika instrument och behärska musikens teori. Han bör även

vara någorlunda insatt i orgelbyggandets konst och känna till principerna för ett orgelverks disposition. I fråga om denna del av undervisningen synes Kirchenmusikschule i Regensburg vara sällsynt lyckligt lottad, då den kan räkna med en sådan kapacitet som Otto Dunkelberg. Orgelbyggnadskonsten studeras ingående, särskilt med tanke på de senaste uppfinningarna inom pneumatikens och elektricitetens område. I synnerhet tages hänsyn till intonerings- och dispositionsproblem. Skolan är begåvad med förutom flera mindre övningsorglar en större »barockorgel». I fråga om intonering och disposition synes denna orgel vara förebildlig och användes såsom demonstrationsorgel vid undervisningen i orgelstruktur. Stråkstämmornas antal får stå tillbaka för flöjtkören och stort utrymme har lämnats åt mixturer och övertonstämmor.

Det kan ej bli fråga om att inom ramen för en kort uppsats lämna en redogörelse för alla övriga ämnen, i vilka undervisning lämnas vid skolan. Därför ytterligare endast några ord om det väsentligaste.

Beträffande orgel- och pianostudiet är ej mycket att säga. Förutom klassikerna — företrädesvis J. S. Bach — spelas även med förkärlek modernare mästare, Reger, Haas, Renner. Även improvisation övas, helt naturligt, då en av lärarna, professor Renner, är en mästare i denna svåra konst.

En främling, som besöker en katolsk kyrkomusikskola, väntar helt visst att där kunna öka sitt liturgiska vetande i ej ringa grad. Det är därför med ganska stor besvikelse man erfar, att den liturgiska undervisningen, denna för en kyrkomusiker så viktiga del av utbildningen, vid Kirchenmusikschule i Regensburg befinner sig i ett ganska beklagligt skick. Möjligt är, att den ur katolsk synpunkt är tillfredsställande, men för en protestant verkar den ganska underhållig. Man behöver endast hastigt läsa igenom de läroböcker, som användas, »Grundlinien der Liturgik» och »Gesetz und Praxis in der Kirchenmusik» av Otto Drinkwelder, båda i serien Sammlung Kirchenmusik, utgiven av dr. K. Weimann, Pustets förlag, för att få en uppfattning av på vilket plan undervisningen står.

Författaren har vid avfattande av ovanstående sökt att, så långt det har varit möjligt, så att säga hålla sig på neutral mark och vara något så när objektiv i sin framställning.

En kritik av skolans yttre skötsel, mot vilken en hel del anmärkningar skulle kunna riktas, ej underligt för övrigt, då skolan styres av en 72-årig man, synes obefogad i en uppsats som denna.

Olov Agrell.

Dies est lætitiæ.

Medeltida julsång.

Övers. av *E. Nyrin*.

Ackomp. av *A. Runbäck*.

Glädjens dag går upp för dem vil - ka gå al - - le - na.
Di - es est læ - - ti - ti - æ in - or - tu re - - ga - li

ty ett barn i Bet - le - hem fød - de jungfrun re - na
nam pro - ces - sit ho - di - e de ven - tre vir - gi - - na - lé.

God - het och barm - här - tig - het är han i - klädd mänsklig - het
pu - er ad - mi - - ra - bi - lis, to - tus de - lec - - ta - bi - lis

tröst för dem som li - - - da. Hög - het, o - för - gång - lig - het
in hu - ma - ni - - ta - - - te, qui in - æ - sti - - ma - bi - lis

nåd och o - ut - säg - lig - het, Gud vid Fa - derns si - da.
est et in - ef - fa - bi - lis in di - vi - ni - ta - te.

Herdar, vaktande sin hjord
medan stjärnor glimma,
lyssna till en ängels ord
i den tysta timma;
Se, Guds Son på krubbans strål
Honom änglakören må
lova som sin förste.
För att bliva mänskor lik
nedsteg han från himmelrik,
mänskors son den störste.

Angelus pastoribus
Iuxta suum gregem
Nocte vigilantibus
Natum caeli regem
Nuntiat cum gaudio,
Iacentem in praesepio
Infantem paunosum,
Angelorum dominium
Et prae natis hominum
Forma speciosum.

Kyrkomusikernas ställning inom kyrkoförsamlingen.

I majnumret av denna tidskrift läser man med beundran om det Nordiska kyrkomusikermötet i Stockholm den 5—7 denna månad, arrangerat av Sv. allm. organist och kantorsförening och »helt ideellt betonat» som det heter i föreningens årsskrift. Detta möte blev ytterligare ett glädjande bevis på det stora intresse, medlemmar av den kår, nämnda förening vill företräda, hyser för den kyrkomusikens renässansrörelse, som sedan ett 40-tal år förefunnits inom sv. kyrkan, en rörelse, som särskilt under senaste årtiondet livligt omfattats av kyrkomusikerna. Därom vittna deras bemödanden för tillkomsten av de många kyrkoköerna och deras verksamhet landet runt. Man torde därför numera knappast kunna beskylla dessa kyrkans tjänare för bristande idealitet.

Därmed är dock icke sagt, att kyrkomusikerkåren saknat eller saknar intresse för den materiella sidan i deras tjänst. Tvärtom! En mer än 30-årig strävan för att erhålla genom lag ordnade löne- och tjänsteförhållanden i st. f. nu rådande kaos har pågått men utan annat resultat än utredningar och nya — i årtal vilande — utredningar. Vilken annan kårfråga i vårt land har så varit föremål för utredningar och skall yttermera utredas? Man får en god inblick i

frågans nuvarande »läge» genom artikeln »Kantorsfrågan i kyrkomötet» i denna tidskrifts septemhernummer 1932, där bland annat återgives riksdagens 1:a lagutskotts märkliga aktstycke 1921, som föranledde riksdagen avslå den Kungl. propositionen om lag för organister m. fl.

Här skall blott i förbigående beröras den rent ekonomiska punkten i förslaget. Denna tyckes nämligen kanske för oöverskådlig framtid fått sin lösning genom riksdagens godtagande av utskottets motivering att »i detta fall det icke är riktigt eller lämpligt att giva statsmyndigheterna en i detalj ingående bestämmanderätt rörande avlöningar, för vilkas erläggande kommunerna äro ansvariga och innebära ett icke påkallat ingrepp i de kommunala myndigheternas självbestämmanderätt. — (Man hade nämligen upptäckt, att första initiativet till de utredningar, som föregingo det 1921 föreliggande lagförslaget icke utgått från »de för kyrkomusikens utveckling närmast ansvariga kommunala och kyrkliga myndigheterna, utan från de för den kyrkliga sången och musiken anställda *befattningshavarna själva.*») — »Visserligen», heter det vidare, »har så i vissa fall skett, då det gällt undervisning och hälsovård, där ett påtagligt statsintresse av enhetlig reglering föreligger, men på förevarande område kan det icke anses tillrädligt». (Egendomligt, att beträffande prästerskapets löner, som ju också helt påvila församlingarna, är det både lämpligt och riktigt). Men beträffande kyrkomusikerna föreligger intet statsintresse inom svenska *statskyrkan!* Och ändock anses kyrkosången och kyrkomusiken vara en så integrerande del i »Herrens sköna gudstjänst», vars bibehållande dess bättre dock ännu får anses som ett statsintresse.

Bortsett från det ekonomiska momentet av frågan skall här särskilt framhållas en annan omständighet, som synes synnerligen märklig och är föga uppmuntrande. I förenämnda lagutskotts yttrande i anledning av K. Maj:ts proposition Nr 22 av 1921 betonas, »att de för handhavande av kyrkosången och kyrkomusiken f. n. anställda befattningshavarna äro rent *kommunala tjänstemän* (märk dock tjänstemän) och att ett bifall till den Kungl. propositionen skulle giva dem en helt annan ställning», de skulle bli »*kyrkliga tjänstemän*» och få en gent emot »kommunerna?» mera oberoende ställning och »i viss mån göras till ett slags statstjänstemän», en »av de grunder», på vilket förslaget vilade och som utskottet »fann ägnat att väcka *allvarliga* betänkligheter.

Då kyrkomusikerna f. n. äro *kommunala* tjänstemän, frågar man sig, vad de äro inom kyrkoförsamlingen, dit deras av mången så beprisade och betydelsefulla gärning är förlagd? Därom lämnar lagen om församlingsstyrelse av den 6/6 1930 tydligt besked i sin 2:a § styckena b) och c), varav framgår, att inom sv. kyrkan endast finnas två slags befattningshavare, nämligen prästerskapet och kyrkobetjänte, till vilka senare höra organister, kantorer, klockare och »andra» (kyrkovaktare, ringare, dödgravare, orgeltrampare), av vilka de, som tillika kunna juridiskt sett vara på något sätt »redovisningsskyldiga»

genom samma lags §§ 29 och 44 berövas valbarhet till vissa uppdrag, som äro tillgängliga för varje annan oförvitlig församlingsmedlem. Detta förbud för vissa befattningshavare att inväljas i t. ex. kyrkofullmäktige är synnerligen märkligt och saknar motstycke inom den borgerliga kommunen liksom förbudet att vara medlem av kyrko- och skolråd men icke i skolstyrelse, där skolväsendet lyder under kommunalfullmäktige. I analogt fall vid utformandet av § 32 i lagen om kommunalstyrelse på landet (likaledes av den 6/6 1930) uttalade konstitutionsutskottet:

»Det antal personer i landskommunerna, som skulle beröras av ett förbud av angiven art, är mycket ringa; å andra sidan torde det ha visat sig, att ifrågavarande befattningshavare varit en värdefull tillgång vid besättande av kommunala förtroendeposter och att de ofta tillfört den beslutande församlingen kunskaper och praktisk erfarenhet».

Äro männe inom kyrkoförsamlingen helt andra förhållanden rådande? Utskottets yttrande för tanken osökt till de tusentals lärare å landet, som tillika inneha kyrkliga tjänster men just genom dessa innehav diskvalificeras till en del medborgerliga förtroendeuppdrag.

Bland kyrkoförsamlingens avlönade betjänte inrangeras alltså av lagen om församlingsstyrelse alltfört den grupp av befattningshavare inom sv. kyrkan, som utgöres av organister, kantorer och klockare och det på ett mera kategoriskt sätt än 1862 års författning om kyrkostämman m. m., som talar om »skollärare, organister, klockare och annan kyrkobetjäning». Här sidoordnas organisten med lärare (som givetvis icke är kyrkobetjänt) och klockaren med annan betjäning.

I våra dagar upplever den kyrkliga musiken en glädjande förnyelse, och man finner bland dess handhavare talrika prov på varmt intresse för en utbildning, som gör dem skickliga att på bästa sätt kunna gagna den sak, de tjäna. Ny författning (april 1930) om ökad kompetens är given, men kyrkomusikern må enligt denna förordning hava avlagt högre organistexamen och musikdirektörsexamen samt i borgerliga livet inneha professors rang (t. ex. i egenskap av lärare vid K. Musikkonservatorium), så snart han ger sig i kyrkans tjänst, belönar lagen om församlingsstyrelse med att förlåna honom en församlingens betjäntställning och därmed beröva honom en del medborgerliga förtroenderättigheter. Detta gjorde icke 1862 års författning. Att nutidens mångomtalade demokratiska utveckling på denna punkt gjort helt om är uppenbart. Man jämföre härmed militärmusikern, vars utbildning är mindre omfattande än organist-musiklärarens, huru han kan ha utsikt att nå kaptens rang, heder och värdighet. Ja, kyrkomusikerna hava f. n. i fråga om medborgarrätt en sämre ställning än deras medbetjänte ringare, orgeltrampare etc., enär han torde tillika — utom att vara avlönad betjänt — jämväl förklarad redovisningsskyldig: organisten för orgeln och om han även är klockare för

diverse saker (kyrkosångaren för musikalier?), medan förenämnda medbetjante näppeligen hava något att redovisa och således icke äro både redovisningsskyldiga och avlönade betjante.

Nu kan ju invändas, att ingen är tvungen befatta sig med en tjänst, där han icke är nöjd med tjänsteställningen. Visserligen. Men de, som ändock gjort beträffande ifrågavarande tjänster, hava nog i de flesta fall gjort det av intresse för saken trots ställning och bundenhet för en ringa lön. För övrigt uraktlåta icke gällande författningar betjäna sig av tvångsmedel. Eller vad annat skall man kalla det, att cirka 2,400 kyrkomusiktjänster äro förenade enligt lag såsom bisyssla med läraretjänst. Läraren är såväl inom den kyrkliga som den borgerliga kommunen en fri man och både här och där »behörig» person. Men vill han, särskilt i en landsförsamling, vinna en lärarebefattning, oftast en av de bättre med hänsyn till läge och anordning, är den förenad med en illa avlönad kyrklig tjänst, och han måste helt enkelt, även om han som ett plus till sin lärareutbildning genom åratals arbete och icke oväsentlig kostnad skaffat sig en specialkompetens, taga det ena med det andra, betjäntplatsen med huvudsysslan och i och med detsamma pruta på sina medborgerliga rättigheter inom kyrkoförsamlingen.

Slutligen, männe icke snart tiden är inne, att höga och högsta vederbörande inom sv. kyrkan, i första hand dess prästerskap, allvarligen gjorde en ansträngning för att råda bot på här påtalade missförhållanden och beträffande den segslitna kyrkomusikerfrågan åtminstone förhjälpa innehavare av kyrkomusiktjänster (organister, kantorer) samt jämväl klockarebefattning, då denna oftast är förenad med förstnämnda befattningar, till samma rättsliga ställning inom kyrkoförsamlingen, som tillkommer dem inom den borgerliga kommunen. En sådan justering av nu gällande lagar och författningar kan näppeligen vara ägnade att väcka »allvarliga betänkligheter». Den skulle vittna om god vilja och kunna försiggå tämligen enkelt och — ekonomiskt smärtfritt.

Till sist förtjänar påpekas utsikterna för kyrkomusikerfrågans framtida öden, som beröras i ovannämnda artikel om kantorsfrågan i 1932 års kyrkomöte.

Där ifrågasättes lämpligheten av att upptaga den år 1921 fallna frågan om en lagstiftning, som överspänner hela kyrkomusikerinstitutionen, utan hellre söka på administrativ väg fortsätta på den redan beträdda vägen med partiella reformer. Nåväl, därigenom kan ju åtskilligt vinnas för att bringa någon reda i det kaos av bestämmelser, som nu anses vara gällande bland annat beträffande tjänstealliganden. Dessa regleras ju f. n. av domkapitlen och äro i vissa fall unika, t. ex. en sådan bestämmelse, att klockaren skall vara närvarande å församlingens kyrkogård vid begravingar därstädes och utföra den psalmsång, som åskås (av vem?), ehuru sång ej ingår i ritualen (och inom själva domkyrkoförsamlingen i det stift, för vilken förordningen gäller, icke tillämpas) samt prejudikat finnes på att klockare ej behöver kunna sjunga. En för kyrkomusiker och klockare genemsam och inom

alla församlingar likformig instruktion beträffande tjänsteåligganden är ett annat behov, som lämpligen kunde framkomma på de partiella reformernas väg.

Kopparberg i maj 1933.

Ax. Elv. Fahlén.

Sedan ovanstående nedskrevs har bevis erhållits för det påståendet, »att kyrkomusikerna hava i fråga om medborgarrätt en sämre ställning än deras medbetjante kyrkovaktmästare, ringare etc.» genom Kungl. Maj:ts i regeringsrätten utslag den 14 sistlidne juni, varigenom upphävt domkapitlets i Lund den 1/3 1933 meddelade resolution, att kyrkovaktmästare i Öved jämlikt 44 §:n i lagen om församlingsstyrelse icke kunde anses välbar till ledamot i församlingens skolråd, vartill han å kyrkostämman den 11/12 1932 blivit utsedd för åren 1933—35. De hos domkapitlet klagande »hade icke visat någon omständighet, som kunde föranleda klandrade kyrkostämmobeslutets ogiltighet.» Annorlunda torde domen fallit, om det gällt organist-klockaren, som utom betjänstställningen *tillika* befunnits vara redovisnings-skyldig. Att denna skyldighet i och för sig icke diskvalificerar till ledamotskap i kyrko- och skolråd framgår av förenämnda lags § 61, där rådens ledamöter förklaras vara församlingens redovisningsskyldiga (de skulle ju annars ej vara valbara till de av dem innehavda befattningarna), men de äro icke *därjämte* »avlönade betjante».

Kbg 2/8 1933.

A. E. F.

Alternativa melodier till de nya psalmerna.

Ett inom Kyrkosångens Vänners Centralkommitté framsprunget initiativ har av Regeringen nyligen blivit beaktat i det att den har bemyndigat ecklesiastikministern att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet göra en utredning om behovet av alternativa koraler för ps. 501—673 i den reviderade psalmboken.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet framhåller ecklesiastikminister Engberg, att frågan om melodierna till de nya psalmerna synes förtjänt att tagas under närmare omprövning. Tvivelsutan finnas bland de nytillkomna melodierna sådana, som obestridd äro av värde och betydelse

från kyrkomusikalisk synpunkt och som försvarar sin plats i koralsboken. Men lika visst torde vara, att här förekommer melodier om vilka meningarna kunna vara delade. I vissa delar av landet äro dessa sistnämnda melodier, såsom bärare av en stark religiös tradition och sedan decennier vid gudstjänsten använda, av kyrkomenigheten omfattade med stort intresse. I andra delar av landet åter, där denna religiösa tradition saknas och där melodierna icke varit i bruk, te de sig för menigheten såsom främmande och kunna vara ägnade att förringa den allmänna gudstjänstens värdighet och högtidlighet.

Då å ena sidan församlingar rimligen icke böra frånhändas rättigheter att bruka en melodiskatt, som för dem blivit dyrbar, men å andra sidan kyrkokenigheterna icke böra se sig nödsakade att använda melodier, för vilka de sakna förståelse, torde det, i betraktande av de olikheter, som härutinnan föreligga, kunna ifrågasättas, huruvida icke alternativa melodier

böra föreligga, mellan vilka möjlighet förefinnes att alltefter tradition eller kyrkomusikalisk uppfattning väljas.

Till koralsakkunniga har ecklesiastikministern utsett biskop Aulén, musikdirektör Waldemar Ahlén, Stockholm, samt domkyrkoorganist Henry Weman, Uppsala.

Recensioner.

Liturgi.

Volks-Schott. Kleines Messbuch für die Sonn- und Feiertage. Herausgegeben von Mönschen der Erzabtei Beuron. XVI + 480 s. Herders Verlag, Freiberg i Br. 1933 — 5:e uppl.

I denna nya upplaga av den romerska mässan har latinet medtagits endast i själva mässordningen och icke ens där fullständigt. I de föränderliga delarna upptages endast den tyska översättningen. Genom denna åtgärd har denna upplaga kunnat framställas så billigt som tarvas för att en folkbok skall komma till stånd. — Ett nytt bevis för den romerska kyrkans arbete att göra mässan känd och till folkets egendom. Föredömlig i enkelhet och tydlighet beträffande tryck och uppställning och med präktiga översikter över kyrkoårstiderna. A. A.

Bibelske Psalmer i Udvalg med oldkirkelige Melodier ordnet av »Theologisk Oratorium», 2:a Uppl. 132 s. »Theologisk Oratorium», Regensen, Köpenhamn K. 1933. Hft. 1: 50.

År 1930 anmäldes i denna tidskrift första upplagan av detta Psalterium. Att behovet av en ny upplaga redan föreligger bevisar det stigande intresset även i Danmarks kyrka för samfundsmässig bön.

Den nya upplagan rymmer mera gregoriansk musik i mycket god gestalt: Te Deum, enligt uppgift för första gången till danskt språk och Matutin samt Completorium. Ett par goda vägledningar om psalmtoner äro även medtagna. A. A.

F. M. Allard: Våra psalmmelodier. Liturgisk-musikalisk studieplan. (Sv. Kyrkl. Bildningsförbunds allm. studieplaner nr. 10.) Diakonistyrelsens förlag. 17 s. 15 öre.

Sveriges kyrkliga bildningsförbund har i sin utmärkta serie av studieplaner även införlivat en kort handledning över våra psalmmelodier och man har för uppdraget förvärvat den sakkunnige kyrkoherden F. M. Allard. För kyrkokörer och ungdomskretsar bör en studiecirkel i psalmmelodier vara en god hjälp till förnyelse av den del av gudstjänsten som är församlingens särskilda uppgift. Önskvärt vore att flera studieplaner komme till stånd över närbesläktade ämnen. A. A.

För orgel.

John Morén: Jul. Pastorale för orgel. Nordiska Musikförlaget.

En äkta julpastorale, vari bl. a. förekommer motiv från sv. ps. 61. Vacker, lättbegriplig och lättspelt orgelmusik, som säkerligen kommer att bli flitigt använd.

A. R.

Hembygdslitteratur.

Kristinehamns och Varnums klockare-, kyrkvårds- och kyrkvaktarekrönika av A. G. Pettersson. Kristinehamn 1933. Kr. 4:—.

*Björkvik, en sörmlandssocken beskri-
ven av Robert Mörner. Uppsala 1933.
J. A. Lindblads förlag. Kr. 12:—.*

Bland den hastigt uppväxande hembygdslitteraturen påträffar man ofta arbeten, som mer eller mindre beröra kyrkligt liv och arbete under gångna tider. I den flitigt verksamme redaktör A. G. Petterssons sista arbete om klockare, kyrkvårdar och kyrkvaktare i Kristinehamn och Varnum finnas många små kulturbilder. Här är också ett värdefullt personhistoriskt material framdraget ur glömskans djup och räddat åt eftervärlden. Församlingens klockare och kyrkvårdar ha kunnat följas — visserligen icke obrutet — från 1600-talet och kyrkvaktarna från 1700-talets början. En sådan krönika över kyrkans tjänare är en ingalunda oväsentlig del av församlingshistorien; den innehåller många minnesvärda drag till belysning av det kyrkliga livet.

Greve Mörners digra bok om Björkviks socken hör till de hembygdsböcker, som ha värde inte bara tack vare en stark kärlek till den egna bygden utan framför allt på grund av vederhäftighet och grundlighet. »Under mångas medverkan» heter det förklarande i underrubriken, och tack vare flera medarbetare har en viss sakkunskap uppnåtts. Här skall uppmärksamheten endast fästas vid skildringen av kyrkobyggnaden samt prästerskapet, som fått stort utrymme. Nicolaikyrkan vid Ingerstrand, nu i ruiner, kan kanske dateras till tiden efter 1200-talets mitt — författaren sätter den försiktigt till 1300-talet — men den förmodade medeltidskyrkan vid Hofsta bör förvisas till fantasins värld. De kyrkliga förhållandena, sockenstyrelse, prästerskap m. m. ha gi-

vit anledning till skildringar av stort intresse. Det är för visso många församlingar, som avundas Björkviks socken den förmån, som Robert Mörner berett sin hembygd genom denna bok.

Bengt Cnattingius.

Varia.

Gunnar Rosendal: Bilder och tankar ur kyrkans historia och om dess framtid. 140 s. Diakonistyrelsens förlag. 1933. Pris hft. kr. 2:—.

Rosendal har en högst angenäm förmåga att göra det förgångna levande. Hans öga ser huru i de gamla protokollen eller levernesbeskrivningarna, dem han genomforskat, människor av kött och blod, men ock av ande, träda nutidsmänniskan till mötes. Han finner ock lätteligen ord att måla dem lika levande, som han sett dem. Därför blir Rosendals berättarförmåga för läsaren så högst angenäm. Man tar med förväntan en ny bok av hans penna i sin hand, och ej heller denna bok gör läsaren besviken i detta stycke. Härei lägger auctor emellertid en ny sida av sitt väsen i dagen för den uppmärksamme betraktaren. Han är ej längre blott skildraren av det förgångna, han tolkar här ock tidens tecken: saklighet i fromhetslivet, funktionalistisk kristendom, och nådemedelskristendom för att blott taga ett par belysande rubriker. Klarögt har författaren sett ut över sin samtid, och prövat att fånga något av dess väsen. Kanske är läsaren ej alltid beredd att bejaka vare sig riktigheten av författarens iakttagelse eller en annan gång av hans usus, men man hör honom gärna — fånglas av hans iakttagelses skärpa och språkets kraft och skönhet. A. A.

Martin Luther: Theologie des Kreuzes. Die religiöse Schriften herausgegeben v. G. Helbig. 306 s. Inb. Mk 3:50. Alfred Körners förlag, Leipzig.

I vilken del av Kristi kyrka en människa har sin tjänst är det ytterst av nö-

den att förbindelsen med den djupast lig-
gande källan ej är bruten. Den som gör
tjänst i Guds hus behöver om han i läng-
den skall gå i land med sin uppgift sträva
efter att få gemenskap med det innersta
i kristendomen. Efter Paulus har ingen
sett detta klarare än Luther. På ett
strålände sätt lyser hans syn på det egen-
artade i kristendomen igenom i hans

skrifter från åren efter genombrottet.
Några av dessa ha av Pfarrer Helbig
samlats och utgivits. Bland dem vill jag
särskilt nämna utläggningen av Fader
vår efter den år 1519 på tyska utgivna
upplagan med dess djupa tankar om bö-
nen. Utgivaren har försett det hela med fö-
retal. Samlingen har mycket att ge en läsa-
re som behärskar tyska språket. A. A.

Meddelanden.

Val. Till inneh. av för. tjänst har ut-
setts: i Transtrand, Kpb., Reinhold Johans-
son, därstädes, Larv, Skb., Gunnar Leo-
nard Karlagård, Dannike, Andrarum,
Krist., A. Akesson, därstädes, Ölands Se-
gerstad, Klm., Sten Hagelin, Uppsala.

Avskrift av musikaliska verk. Nedan-
stående torde nog observeras av körle-
dare o. a.:

Vid Stockholms rådhusrätt har dom fal-
lit i ett mål, som är av största princi-
piella betydelse med hänsyn till rätts-
skyddet för musikaliska verk och som
dessutom måste få praktiska konsekven-
ser för körsammanslutningar landet runt.

Ehuru offentligt utförande efter avskriv-
na stämmor av förlagda körverk icke är
förenligt med gällande lag, som dessutom
strafflägger otillåtligt mångfaldigande helt
eller delvis i ett eller flera exemplar av
musikaliska verk, har sådan avskrivning
av körstämmor praktiserats inom en hel
del både mansköror och blandade köror.
I augusti månad detta år utsände två per-
soner, av vilka den ena nyligen genom-

gått en dirigentkurs, cirkulär till cirka
fyrahundra köror och offererade noter till
körernas medlemmar utan att kompositio-
nernas, eller kompositörernas namn angä-
vos. På grund av dessa cirkulär inflöte
beställningar till dem, som utsänt cirkulä-
ren; och dessa framställde medelst stencil
det antal notex., som rekviderats. Notexem-
plaren levererades sedan till rekvisitörerna
mot betalning. På detta sätt mångfaldiga-
des åtskilliga körverk, till vilka olika mu-
sikförlag förvärvat förlagsrätten. Musik-
förlagen reagerade mot detta olagliga in-
trång i deras förlagsrätter, och ett mu-
sikförlag instämde cirkulärets upphovs-
män till Stockholms rådhusrätt, där de nu
dömts till böter och skadestånd för sin
olagliga verksamhet.

En dom i ett beslätat ärende har för
övrigt i dagarna fällts i Karlshamn, där
på yrkande av ett annat musikförlag en
person dömts för olaga eftertryck av sång-
texter.

Finland. Kyrklig sångfest hålles för
Österbotten i Nykarleby den 7—8 juli.

ANMÄLAN

*Det är Redaktionen en stor glädje att under välvillig medverkan från
forna och nyvunna medarbetare ha fått lägga denna åttonde årgång till de
tidigare. Red. frambär sitt värdsamma tack till alla som medverkat, och
utalar sin förhoppning om fortsatt stöd såväl från författare som ock pre-
numeranter, som i sakta stigande antal slutit sig kring Tidskriften. Det
vore av största värde att prenumerantsiffran — de svåra tiderna till trots —
hölle sig eller än hellre ytterligare ökades.*

*Tidskriftens arbete skall fullföljas såsom hittills under sin stund-
dande nionde årgång. Bland uppsatser som skola bjudas må nämnas:
kyrkoherde A. O. T. Hellerström: Kyrie eleison, musikdirektör G. Schedin:
Silbermannskolan i grevskapet Bayreuth.*

Vördsamt
RED.

Herman Nordfors & Co.

PIPORGELFABRIK

LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145. Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruktioner. Moderniseringar, insättning av elektrisk bältdrift och stämningar utföras omsorgsfullt. Finaste intyg från framstående musici. Dispositions- och kostnadsförslag på begäran omgående gratis.

J. W. Grönlunds Orgelfabrik

Kåge, Tel. 27.

Tillverkning av Piporglar i modernaste utförande för kyrkor och kapell.

Orgelharmonium för hem och skolor. Renovering och stämning av äldre orgelverk

Insättning av elektriska orgelfläktar.

Fina intyg av framstående musikdirektörer och kyrkomyndigheter.

Förslag kostnadsfritt på begäran.

FÖRENINGEN

PIETAS

ATELJÉ FÖR KONSERVERING
AV KYRKLIGA TEXTILIER

STATSUNDERSTÖDD

ÖSTERMALMSG. 26 - STOCKHOLM

TEL. 205535

SEKR. AGNES GEIJER

LEDIGFÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

A. Enbart kyrkliga tjänster.

I Gardslöv och Önnarp (adr. Näsbyholm, Malmöhus län) sökes före 4 jan. 1934.

I Naverstad (adr. Bullaren, Bohuslän) sökes före 9 jan. Lön 600 kr.

B. Förenade med folkskolläretjänster.

I Trökörna (adr. Trökörna, Frambo) sökes före den 3 jan. 1934. Lön 400 kr.

I Amalieberg (adr. Hogdals kyrka, Strömstad, Bohuslän) sökes före 8 jan.

I Hjärtungen (adr. Ör, Elfsborgs län) sökes före 14 jan. Skolform B. Lön 600 kr.

Julen 1933

En bokförslag

SVENSK KYRKOKUNSKAP

Av *Yngve Brilioth.*

Häft. 9: 50, inb. 11: 50.

SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

Av *Edv. Rodhe.*

Kr. 12: 50.

KYRKOMUSIKENS HISTORIA

Av *Carl-Allan Moberg.*

Kr. 11: —.

LITURGIK

Av *A. O. T. Hellerström.*

Häft. 7: 50, inb. 8: 50.

EN HÖGMÄSSOGUDSTJÄNST

Av *Gustav Lizell.*

20 öre.

DEN GREGORIANSKA SÅNGEN

Av *Knut Peters.*

Häft. 3: 50, inb. 4: 50.

STRÖVTÅG I VÅR PSALMBOK

Av *Frans Stade.*

Häft. 2: 25, inb. 3: 25.

S:T JAKOBS KYRKORGEL

Av *Waldemar Åhlén.* Illustrerad.

Kr. 1: 75.

DEN HELIGA SÅNGEN

Av *Paul Nilsson.*

Kr. 1: 50.

JULMYSTERIESPEL

Av *Gunnar Helander.* Julevangeliet framställt genom levande bilder med sång och musik.

Illustrerad.

Kr. 3: 75.

Se vidare vår

ÅRSKATALOG 1933

SVENSKA KYRKANS
DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

ÅKERMAN & LUNDS

NYA ORGELFABRIKS AKTIEBOLAG

KUNGL. HOVLEVERANTÖR.

Tel. 26

SUNDBYBERG

Tel. 26

Tillverkning av Piporglar
för kyrkor, kapell och konsertsalar.

Om- och tillbyggnader,
reparationer, omstämningar och ren-
göringar av gamla orgelverk, samt
inmontering av elektriska blåsverk
utföras.

*Uteslutande svenskt material och
arbete.*

JULKRUBBOR TAVLOR
TRANSPARANGER KORT
VAXLJUS GRENLJUS
BOMÄRKEN AV SILVER
LJUSSTAKAR KRUCIFIX

LIBRARIA

LÄSTMAKAREGATAN 30 - TELEFON 10 35 23
STOCKHOLM